

MUHASEBE ALANINDA ÇALIŞMA İSTEĞİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ: İŞLETME BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR UYGULAMA

Doç. Dr. Bülent ÖZ¹
Yrd. Doç. Dr. Servet ÖNAL²
Arş. Gör. Murat MAT³

Özet

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin muhasebecilik mesleğine ilişkin algılarının ve muhasebe mesleğini tercih etmede etkili olan faktörlerin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde 2015-2016 bahar döneminde eğitim görmekte olan 210 İşletme bölümü öğrencisine anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 22.0 istatistik programından yararlanılmış olup, öğrencilerin muhasebe mesleğini tercih etmesini etkileyen faktörlerin tespiti amacıyla faktör analizi, bağımsız t testi kullanılmıştır. Ayrıca, cinsiyet, mezun olunan lise türü ve okunan sınıf değişkenlerine göre faktörlerde değişiklik olup olmadığı test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin “kişisel ilgi” ve “sosyal statü ve çevre etkisi” faktörleri öğrencilerin muhasebe alanında çalışma isteği üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, incelenen faktörlere bakışta cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmazken, mezun olunan lise türü, okunan sınıf ve genel not ortalaması değişkenlerine göre muhasebe ve muhasebecilik mesleğine bakışta anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mesleği, Muhasebe Eğitimi, Meslek Algılaması

EXAMINING THE FACTORS DETERMINING THE WILLINGNESS TO WORK IN ACCOUNTANCY PROFESSION: AN APPLICATION TO BUSINESS ADMINISTRATION STUDENTS

Abstract

The purpose of this study is to determine the perceptions of the students about the accountancy profession and the factors that are effective in choosing the accounting profession. For this purpose, questionnaire was applied to 210 Business department students who were studying in the spring semester of 2015-2016 in Osmaniye Korkut Ata University. In the evaluation of the research results, SPSS 22.0 statistical program was used and factor analysis and independent t test were used in order to determine the factors affecting student to choose the accounting profession. In addition, independent sample t-test and Anova were used to analyze whether there are any changes in factors according to gender, graduated high school type, and class variables. Finding suggests that factors of “personal interest” and “social status and environment effect” are effective in students' willingness to work in the field of accountancy profession. Moreover, there are significant differences in the view of factors examined according to type of graduated high school, class and grade point average while there is no meaningful difference according to gender.

Keywords: Accountancy Profession, Accounting Education, Attitude Toward Profession

¹ Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İşletme Bölümü, bulentoz@osmaniye.edu.tr

² Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İşletme Bölümü, servetonan@osmaniye.edu.tr

³ Sorumlu Yazar, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İşletme Bölümü, murat.mat@osmaniye.edu.tr

1. GİRİŞ

Muhasebe ve muhasebecilik mesleği, şirketlerin finansal durumlarına ilişkin doğru ve tam bilgileri kamuoyuna sunmasının yanında şirketlerin geleceğe yönelik alacakları kararlarda da şirket yönetimine yardımcı olmaktadır (Ekşi vd., 2011: 68). Bu bakımdan; muhasebenin sunduğu bilgiler işletme yöneticileriyle beraber üçüncü kişileri ve kamuyu da ilgilendirmektedir (Kavak, 2006: 3). Muhasebenin üstlendiği bu rol, muhasebecinin yalnız müşterisine veya bağlı olduğu kuruma karşı değil topluma karşı da sorumlu olması gereğini doğurmaktadır. Bu durum muhasebe mesleğini icra eden kişilerde aranan nitelik ve sorumlulukları arttırmaktadır (Yıldız, 2011: 156). Küreselleşme, teknolojik gelişmeler, giderek karmaşıklaşan işletme faaliyetleri muhasebecilerin birçok konuda daha nitelikli hale gelmelerini gerektirmiştir (Bozkurt, Öksüz ve Karakuş, 2013: 61). Bu bakımdan, donanımlı ve yüksek etik değerlere sahip bireyleri muhasebe mesleğine kazandırmak mesleğin geleceği ve toplumsal kazanımlar adına önem taşımaktadır.

Ülkemizde muhasebecilik mesleği 1989 yılında çıkarılan 3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile düzenlenmiştir. 2008 yılında 3568 sayılı kanunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Yapılan değişiklik ile beraber staj süresi üç yıla çıkarılmıştır. Ayrıca, meslek mensubu olabilmek için gerekli eğitim durumu şartında değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik ile meslek mensubu olabilmek için hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakülte ve yüksekokullardan birinden mezun olmuş olma şartı getirilmiştir. Bu değişiklikle beraber ön lisans ile ticaret meslek lisesi ve maliye meslek lisesi mezunu öğrencilerin meslek mensubu olabilmek hakları kaldırılmıştır. İşletme bölümü mezunları aldıkları yoğun muhasebe eğitimi dolayısı ile muhasebecilik kariyeri için öne çıkmaktadırlar.

Bu çalışmanın amacı, işletme bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelik algılarının belirlenmesi ve muhasebecilik mesleğini tercih etmede etkili olan faktörlerin incelenmesidir. Bu çalışma ile öğrencilerin muhasebecilik mesleğine yönelik olası yanlış algılarının tespit edilmesi ve muhasebe mesleğine yönelik algıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesi aracılığıyla muhasebe eğitimi veren kurumların strateji geliştirmelerine yardımcı olacak bilgilerin sunulması hedeflenmektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde İşletme bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır. Çalışmada öncelikle, öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik algılarının ölçüldüğü bazı çalışmalara yer verilmiş, ardından öğrencilere uygulanan anket sonuçları sunulmuştur.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Saemann ve Crooker (1999) öğrencilerin yaratıcılıkları, muhasebe mesleğine karşı algıları ve muhasebe bölümünü alan olarak seçmeleri arasındaki ilişkiyi ve algılarının muhasebe dersini aldıktan sonraki değişimini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu doğrultuda aynı öğrencilere dönem başında ve dönem sonunda yaratıcılık düzeylerinin ve muhasebe mesleğine yönelik algılarının tespitine yönelik anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin muhasebe mesleğini insani ilişkilerden uzak ve kesin kural ve standartlara dayalı olarak nitelendiren geleneksel görüşe sahip olduğu ve bunun da mesleğe olan ilgiyi azalttığı tespit edilmiştir. İşletme ve muhasebe bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerinden daha az yaratıcı oldukları görülmüştür. Muhasebeye giriş dersini aldıktan sonra yaratıcı öğrencilerde muhasebeye karşı geleneksel görüşten uzaklaşma eğilimi görülmesine rağmen dersi almadan önceye göre muhasebe bölümünün yaratıcı öğrencilere daha az cazip geldiği görülmüştür. Sonuç olarak, muhasebecilik mesleğinin kesin kurallara ve talimatlara dayalı olarak algılanması ve muhasebeye giriş dersindeki ağır iş yükü yaratıcı öğrencilerin muhasebe alanını seçmelerini

engellemektedir. Ancak, çalışmada yaratıcı kişiliğin tek başına mesleğe olan ilgiye etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Çalışmada mesleğin anlamlı biçimde ilginç görülmesinin muhasebe bölümünü seçmedeki etkisi ise pozitifdir.

Marriott ve Marriott (2003)'ın öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı tutumlarının dönem başı ve sonundaki değişimini tespit etmeye yönelik çalışmalarında, iki farklı türdeki üniversitede dönem başı ve sonunda aynı öğrencilere anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin muhasebe mesleğinin prestijli bir iş olduğu konusundaki fikirleri muhasebe derslerinden sonra olumluya gitmesine rağmen, öğrencilerin muhasebe dersinden sonra muhasebeyi sevme noktasında dönem başına göre bir düşüş görülmüştür. Öğrenciler muhasebe derslerinden sonra muhasebe mesleğini daha az ilginç ve muhasebeci olmayı daha az zevkli bulmuşlardır.

Cengiz ve Yayla (2005), öğrencilerin muhasebe mesleğini seçimini etkileyen faktörleri ve demografik değişkenleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaçla, Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde öğrenim göre öğrenciler üzerinde anket uygulanmıştır. Veriler Anova ve regresyon analizi yöntemleri ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, muhasebe mesleğinin tercih edilmesinde kişilik özellikleri ve anne eğitim düzeyi etkili olmazken; diğer demografik değişkenlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, kişisel etkenlerden “mesleğin kendi tercih olması”, “aile ve çevre etkisi” ve “mesleğin ilgi çekici olduğu inancı” mesleğin tercih edilmesinde etkili faktörler olarak bulunmuştur. Mesleğe bağlı etkenlerden “kazançlı bir meslek olması” ve “geniş iş olanakları” faktörleri de mesleğin tercih edilmesinde etkili oldukları bulunmuştur.

Byrne ve Willis (2005) İrlandalı öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı olan algılarını ve öğrencilerin algılarını etkileyen temel faktörleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin kariyer ve muhasebeye ilişkin algılarını ölçmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı algıları olumsuzdur. Öğrenciler muhasebe mesleğini sıkıcı, kesin kurallara ve standartlara dayalı bir meslek olarak gören geleneksel görüşe sahiptirler. Çalışmada öğrencilerin muhasebe mesleğini karşı algılarını etkileyen temel faktörler ise muhasebeyi önceden görmüş olmak, medya ve öğretmenler olarak sıralanmaktadır.

Dinç (2008) çalışmasında Meslek Yüksek Okulu'nda muhasebe bölümünde eğitim gören öğrencilerin muhasebe mesleğini seçerken etkili olan faktörleri ve faktörlere ilişkin algılarda öğrenciler arasında farklılığın bulunup bulunmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Veriler üzerinde faktör analizi ve bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Çalışmada, Karadeniz bölgesinde 10 meslek yüksekokulunda 649 öğrenci üzerinde yapılan anket sonucunda, son sınıfta okuyan öğrencilerin çoğunluğunun muhasebe alanında çalışmayı düşündükleri tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve becerisi, mesleki tecrübe ve sosyal statü faktörlerinin muhasebe mesleğine yönelimde etkili olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi faktörlerinin ise etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özcan vd. (2008) tarafından yapılan çalışmada, Akdeniz Üniversitesi MYO Muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe programını tercih etme sebepleri, muhasebecilik mesleğine bakışları ve aldıkları eğitimden memnuniyet düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, bayan öğrenciler erkek öğrencilere oranla öğrenim gördükleri programdan daha memnun oldukları, muhasebe mesleğini “dürüstlük esasına göre kayıt tutma” olarak nitelendirdikleri, aldıkları eğitimin iş bulmalarında katkı sağladığı ve toplumun muhasebe mesleğine olan algılarının pozitif olduğu görüşlerine daha çok katıldıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca, birinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim öğrencilerine göre muhasebeciliği daha itibarlı ve

kazançlı bir meslek olarak gördükleri, muhasebe mesleğini seçtikleri için daha memnun oldukları, toplumun muhasebecilik mesleğine karşı algılarını daha olumlu gördükleri, iş bulma açısından aldıkları eğitimi daha yeterli buldukları ve dört yıllık eğitime geçme konusunda daha istekli oldukları tespit edilmiştir.

McDowall ve Jackling (2010)'nin çalışmalarında, Avusturyalı ve yabancı öğrencilerin muhasebe çalışmalarında ve muhasebecilik mesleğini seçmelerindeki temel faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada toplam 225 öğrencinin anket sonuçları değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı algılarının pozitif olduğu tespit edilmiştir. Ancak, muhasebeye karşı ilgi düzeyi ve muhasebe mesleğine yönelik algıda Avusturyalı ve yabancı öğrenciler arasında önemli farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Ekşi vd. (2011) tarafından Kilis'te yapılan çalışmada cinsiyet ve öğrenim durumu değişkenlerinin muhasebe mesleğine bakışa etkilerinin tespiti amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tesadüfi örnekleme yöntemi ile farklı düzeylerdeki toplam 263 öğrenci üzerinde yüz yüze görüşme yönetimi ile anket uygulanmıştır. Verilerin analizinde anova ve t testlerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre muhasebe mesleğini daha itibarlı bulduğu tespit edilmiştir. Öğrenim durumu değişkeninde ise muhasebe mesleğinin itibarlı, kazançlı, iş olanağı geniş, geleceği açık, strateji geliştirmeye elverişli ve masa başı iş olması önermelerinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Burada meslek lisesi öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakışları yüksekokul ve fakülte öğrencilerine oranla daha olumludur.

Tepeli ve Kayıhan (2015) çalışmalarında, İşletme bölümünde lisans, lisansüstü ve uzaktan eğitim alan öğrencilerin muhasebe mesleğine olan algılarını ölçmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde eğitim alan 360 öğrencinin anketi değerlendirilmeye alınmıştır. Çalışmada, İşletme bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelmelerine etki eden faktörler, öğrencilerin demografik özellikleri çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin genel olarak muhasebe mesleğine yönelmede fayda-maliyet faktörü en önemli faktör olurken çevre faktörü ise en az öneme sahip faktör olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, muhasebe mesleğine yönelmede etki eden faktörlerin öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılaştığı saptanmıştır.

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğrencilerin muhasebe alanına yönelik olası önyargılarının ve muhasebe mesleğine yönelmede etkili olan faktörlerin tespit edilmesi mesleğin geleceği açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde İşletme eğitimi alan öğrencilerin muhasebe alanına yönelik algıları ve algıları etkileyen faktörleri demografik değişkenlerle beraber incelemektir. Bu sayede öğrencilerin muhasebe mesleğine ve muhasebeye ilişkin yargıları tespit edilmek suretiyle gerekli önlemler alınabilecektir.

3.2. Veri Toplama ve Araştırmanın Yöntemi

Öğrencilerin muhasebeye ve muhasebe mesleğine yönelik algılarını tespit etmek amacıyla yapılan araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu Nelson (1991) ve Çelik ve Serinkan (2011) tarafından yapılan çalışmalardan uyarlanarak hazırlanmıştır. Anket formu iki ana kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci kısımda ise öğrencilerin genel olarak muhasebe mesleğine ve muhasebeye ilişkin algılarını ölçmek üzere 22 önerme yer almaktadır. Bu kısımda yer alan sorular beşli likert ölçek (1= hiç katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= kararsızım, 4=katılıyorum,

5= kesinlikle katılıyorum) ile hazırlanmıştır. Hazırlanan anketler Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde 2015 – 2016 eğitim ve öğretim döneminin bahar yarısında eğitim gören İşletme bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Yapılan araştırmada 210 İşletme bölümü öğrencisine anket uygulanmıştır. Anket formunda bulunan tüm ifadeler için Cronbach's Alpha değeri 0,867 olarak bulunmuştur. Veriler SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada öncelikle muhasebe mesleğine ve muhasebeye ilişkin algıları ölçen 22 ifadeyi tek tek analiz etmek karmaşık ve gereksiz olacağından ifadeler faktör analizine tabii tutulmuştur. Faktör analizinde dört ifade tek bir faktöre düzgün biçimde yüklenemediğinden analiz dışında bırakılmıştır. Ardından elde edilen faktörlere yüklenen ifadelerin aritmetik ortalamaları alınarak faktör sayısı dörde düşürülmüş ve bu yeni faktörlere Anova ve bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Bu analizlerle demografik özelliklere göre faktörlerde anlamlı farklılığın bulunup bulunmadığı test edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Bulguları

Tablo 1'de ankete katılan öğrencilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılar hakkında genel bilgiler

Cinsiyet	s	%	Gelecekte muhasebe alanında çalışma isteği	s	%
Kadın	134	63,8	Evet	110	52,4
Erkek	76	36,2	Hayır	100	47,6
Toplam	210	100	Toplam	210	100
Genel Not Ortalaması	s	%	Sınıf	s	%
1,0-2,0	36	17,1	Birinci Sınıf	57	27,1
2,0-2,5	95	45,2	İkinci Sınıf	50	23,8
2,5-3,0	56	26,7	Üçüncü Sınıf	34	16,2
3,0-4,0	23	11,0	Dördüncü Sınıf	69	32,9
Toplam	210	100	Toplam	210	100
Mezun Olunan Lise Türü	s	%			
Genel Lise	130	61,9			
Anadolu Lisesi	52	24,8			
Meslek Lisesi	28	13,3			
Toplam	210	100			

Ankete katılan öğrencilerin %63,8'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %52,4'ü gelecekte muhasebe alanında çalışmayı istemektedir. Ayrıca, öğrencilerin %45,2'si 2,0-2,50 arasında ortalamaya sahiptir. Dördüncü sınıf okuyan öğrenciler %32,9 ile en yüksek paya sahiptir. Katılımcıların, çoğunluğu genel lise mezunu öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların ifadelerine vermiş oldukları yanıtların ortalamaları

İfadeler	n	\bar{x}	s
Muhasebe derslerini severim	210	3,14	1,24
Muhasebe sevdiğim dersler arasındadır.	210	3,11	1,27
Muhasebe dersleri zevklidir.	210	3,10	1,29
Genelde muhasebe çalışmayı severim	210	2,92	1,29
Muhasebe çalışmak beni kaygılandırmaz	210	2,90	1,28
Muhasebe alanında kendimi geliştirmeyi ve bu konuda daha çok çalışmayı isterim	210	3,20	1,31
Muhasebe zevklidir ve beni motive eder	210	3,18	1,27
Muhasebecilik saygın bir meslektir	210	3,59	1,10
Muhasebecilik sadece bir sürü kuralın ezberlenmesidir (T)	210	3,02	1,18
Muhasebeci grupla çalışmaktan çok yalnız çalışır (T)	210	2,75	1,00
Muhasebeci olursam akranlarım benim iyi bir kariyer yaptığımı düşünürler	210	3,20	0,99
Muhasebe ilginçtir	210	3,41	1,00
Muhasebeci olmak çok prestijli bir iştir	210	3,47	1,13
Muhasebe birçok katı kuraldan ibarettir; kişisel yargı ve soyut düşünce içermez (T)	210	2,84	1,16
Muhasebe hukuk ve tıp düzeyinde bir uzmanlıktır	210	2,72	1,26
Muhasebeci işinde az kişisel tatmin bulur (T)	210	3,09	1,07
Muhasebeci olmaktan haz duyardım	210	3,05	1,14
Muhasebeciler sıkıcı insanlardır (T)	210	3,25	1,24
Ailem muhasebeci olmamı isterdi	210	2,83	1,17
Muhasebeci sayılarla uğraşır; insanlarla nadir çalışır	210	3,07	1,09
Muhasebeyi severim	210	3,20	1,25
Profesyonel muhasebeci birçok insanla etkileşime girer	210	3,47	1,05

* (T) ile gösterilen ifadeler olumsuz anlam içerdiğinden ters kodlanmıştır.

Tablo 2’de ifadelere ait ortalamalar incelendiğinde “Muhasebecilik saygın bir meslektir” ifadesi 3,59 ile en yüksek ortalamaya sahiptir. “Muhasebe hukuk ve tıp düzeyinde bir uzmanlıktır” önermesi ise 2,72 ile en düşük ortalamaya sahip ifadedir. Bu durum öğrencilerin muhasebeciliği saygın bir meslek olarak algılamak ile beraber muhasebenin hukuk ve tıp düzeyinde bir bilim olarak düşünmediklerini göstermektedir.

Tablo 2’de yer alan 22 muhasebe mesleğine ve bilimine ilişkin algıları ölçmek üzere 22 ifade yer almaktadır. Bu 22 ifadenin daha az sayıdaki faktörlere indirgenmesi ile daha anlaşılır bir hale gelmesini sağlamak amacıyla faktör analizi uygulanmıştır.

Verilerin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için KMO ve Bartlett’s testine başvurulmuştur. Tablo 3’de bu testin sonucuna yer verilmiştir.

Tablo 3: KMO ve Barlett's testi sonuçları

KMO Örnek Yeterlilik Ölçüsü		,916
Barlett's Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	2642,195
	Serbestlik Derecesi	253
	Anlamlılık	,000

KMO değeri 0,916 olduğu görülmektedir. Faktör analizine uygunluk için bu değer 0,60'nin üstünde olması yeterli görülmektedir. Ayrıca, Barlett's küresellik testinin sonucunun anlamlı olması da bu veri setinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizinde "Muhasebeci olmaktan haz duyardım", "Muhasebe ilginçtir", "Muhasebecilik sadece bir sürü kuralın ezberlenmesidir (T)" ve "Profesyonel muhasebeci birçok insanla etkileşime girer" önermeleri iki farklı faktöre yüklendiği için analizden çıkarılmıştır. Kalan önermeler ile temel bileşenler yöntemi ile varimax rotasyonlu faktör analizi uygulanmıştır. Tablo 4'de faktör yükleri 0,40'ın üstünde olan değerlere yer verilmiştir.

Tablo 4: Faktör analizi

İfadeler	Faktör1	Faktör2	Faktör3	Faktör4
Muhasebe dersleri zevklidir.	,910			
Muhasebe derslerini severim	,897			
Muhasebe sevdiğim dersler arasındadır	,885			
Genelde muhasebe çalışmayı severim	,845			
Muhasebe çalışmak beni kaygılandırmaz	,792			
Muhasebe alanında kendimi geliştirmeyi ve bu konuda daha çok çalışmayı isterim	,781			
Muhasebe öğrenmek beni motive eder	,743			
Muhasebeyi severim	,713			
Muhasebeci olmak çok prestijli bir iştir		,733		
Muhasebeci olursam akranlarım benim iyi bir kariyer yaptığımı düşünürler		,703		
Muhasebecilik saygın bir meslektir		,680		
Muhasebe hukuk ve tıp düzeyinde bir uzmanlıktır		,584		
Ailem muhasebeci olmamı isterdi		,522		
Muhasebeci işinde az kişisel tatmin bulur (T)			,776	
Muhasebe birçok katı kuraldan ibarettir; kişisel yargı ve soyut düşünce içermez (T)			,681	
Muhasebeciler sıkıcı insanlardır (T)			,645	
Muhasebeci sayılarla uğraşır; insanlarla nadir çalışır (T)				,809
Muhasebeci grupla çalışmaktan çok yalnız çalışır (T)				,744

* (T) ile gösterilen ifadeler olumsuz anlam içerdiğinden ters kodlanmıştır.

Yapılan faktör analizi sonucunda öz değeri 1'in üzerinde olan dört faktör elde edilmiştir. Elde edilen 4 faktör toplam varyansın % 66,36'sını açıklayabilmektedir. Bu değer %50'nin üzerinde olması faktör analizinin sonucunun yeterliliği konusunda olumlu karşılanmaktadır (www.istatistik.gen.tr).

Yapılan faktör analizi sonucunda elde edilen dört faktör şunlardır:

Faktör 1: Kişisel İlg

Faktör 2: Mesleki Statü ve Çevre

Faktör 3: Mesleki Tatmin

Faktör 4: Mesleki Sosyallik

Meslek seçimine etki eden faktörlere ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5: Meslek seçiminde etkili olan faktörler

Faktörler	N	Ortalama	Standart Sapma
Faktör 1: Kişisel İlg	210	3,08	0,11
Faktör 2: Mesleki Statü ve Çevre	210	3,16	0,76
Faktör 3: Mesleki Tatmin	210	3,06	0,83
Faktör 4: Mesleki Sosyallik	210	2,91	0,85

Tablo 5'e göre, "mesleki statü ve çevre faktörü" 3,16 ile en yüksek ortalamaya sahiptir. "Kişisel ilgi" faktörü ise 3,08 ortalama ile ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada 3,06 ortalama ile "mesleki tatmin" faktörü yer alırken; "mesleki sosyallik" faktörü ise 2,91 ile en düşük ortalamaya sahiptir.

Gelecekte muhasebe alanında çalışmak isteyen öğrenciler ile istemeyen öğrencilerin yukarıda belirlenen faktörlere ilişkin algılarında farklılığın bulunup bulunmadığının test edilmesi amacıyla t-testine başvurulmuştur.

Tablo 6: Gelecekte muhasebe alanında çalışma isteğine göre faktörlerin incelenmesi

Faktörler	Mesleğe Sahip Olma İsteği					
	Evet (n=110)		Hayır (n=100)		T Testi	
	\bar{x}	s	\bar{x}	s	t	Öne.
Kişisel İlg	3,66	0,88	2,44	0,97	-9,57	,000
Mesleki Statü ve Çevre Faktörü	3,34	0,76	2,96	0,75	-3,61	,000
Mesleki Tatmin Faktörü	3,15	0,92	2,96	0,71	-1,61	,108
Mesleki Sosyallik	2,86	0,88	2,97	0,82	0,86	,391

Gelecekte muhasebecilik alanında çalışma isteğine göre faktörler incelendiğinde "kişisel ilgi" ve "mesleki statü ve çevre" faktörlerinin %1 anlamlılık düzeyinde farklılaştığı görülmektedir. Bu bakımdan "kişisel ilgi" ve "mesleki statü ve çevre" faktörlerinin ilerde muhasebe ile ilgili bir mesleğe sahip olma isteği üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Ancak, "mesleki tatmin" ve "mesleki sosyallik" faktörleri için iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Tablo 7'de meslek seçimini etkileyen faktörlerin cinsiyete göre t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 7: Cinsiyete göre faktörlerin t-testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet					
	Kız (n=134)		Erkek (n=76)		T Testi	
	\bar{x}	s	\bar{x}	s	t	Öne.
Kişisel İlgî	3,00	1,07	3,22	1,16	-1,35	,179
Mesleki Statü ve Çevre Faktörü	3,17	0,69	3,15	0,92	0,16	,870
Mesleki Tatmin Faktörü	3,12	0,83	2,95	0,84	1,43	,155
Mesleki Sosyallik	2,94	0,76	2,86	1,00	0,64	,523

Faktörlere ilişkin algılarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın bulunup, bulunmadığına dair bağımsız t testi sonuçlarına göre, faktörlere yönelik algılarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir. Mezun olunan lise türüne göre faktörlere bakışta farklılık bulunup bulunmadığını test etmek için Anova testine başvurulmuştur. Yapılan Anova testinin sonuçlarına tablo 8’de yer verilmektedir.

Tablo 8: Mezun olunan lise türüne göre faktörlere bakış

Faktörler	Mezun Olunan Lise Türü							
	Genel Lise (n=130)		Anadolu Lisesi (n=52)		Meslek Lisesi (n=28)		Anova	
	\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	s	F	Öne.
Kişisel İlgî	3,20	1,12	2,80	0,99	3,04	1,17	2,48	,086
Mesleki Statü ve Çevre Faktörü	3,35	0,69	2,86	0,86	2,81	0,72	11,9	,000
Mesleki Tatmin Faktörü	3,16	0,89	2,89	0,73	2,89	0,69	2,69	,070
Mesleki Sosyallik Faktörü	2,87	0,78	2,89	1,03	3,13	0,80	1,02	,363

Tablo 8 incelendiğinde mezun olunan lise türüne göre “mesleki statü ve çevre faktörü”nde %1’de anlamlı farklılık yer almaktadır. Yapılan Post Hoc Scheffe testi sonucuna göre genel lise öğrencileri grubunun ortalaması anadolu lisesi ve meslek lisesi gruplarından istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksektir. “ Mesleki tatmin faktörü” ve “kişisel ilgi” faktörlerinde gruplar arasında %10 anlamlılık düzeyinde farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık genel lise ile anadolu lisesi grupları arasında ortaya çıkmaktadır. Mezun olunan lise türü değişkenine göre faktörler incelendikten sonra, faktörlere bakışta öğrencinin okuduğu sınıfa göre anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığına yönelik Anova testi sonuçları tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9: Okuduğu sınıfa göre öğrencilerin muhasebe bilimine ve mesleğine bakışları

Faktörler	Okuduğu Sınıfa Göre									
	Birinci Sınıf (n=125)		İkinci Sınıf (n=51)		Üçüncü Sınıf (n=34)		Dördüncü Sınıf (n=69)		Anova	
	\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	s	F	Öne.
Kişisel İlgî	2,85	1,06	2,83	1,16	3,48	1,01	3,25	1,08	3,79	,011
Mesleki Statü ve Çevre Faktörü	3,04	0,73	3,05	0,87	3,06	0,87	3,38	0,65	2,93	,034
Mesleki Tatmin Faktörü	3,04	0,75	3,13	0,81	3,21	1,09	2,95	0,77	0,87	,455
Mesleki Sosyallik Faktörü	2,99	0,89	2,74	0,92	3,21	0,63	2,83	0,84	2,47	,063

Tablo 9’da faktörler arasında sınıf gruplarına ilişkin Anova testi sonuçları yer almaktadır. Sonuç olarak “kişisel ilgi” ve “mesleki statü ve çevre” faktörlerinde %5 anlamlılık düzeyinde farklılık bulunmaktadır. Yapılan Post Hoc Scheffe testi sonucuna göre, “kişisel ilgi” faktörü için üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bakışları birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinden daha olumludur. “Mesleki statü ve çevre” faktörüne bakış ise dördüncü sınıf öğrencileri; birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinden daha olumludur. “Mesleki sosyallik” faktörü ise %10 anlamlılık düzeyinde farklılaşmaktadır. “Mesleki sosyallik” faktöründe üçüncü sınıf öğrencileri; ikinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha olumludur. Öğrencilerin faktörlere bakışta genel not ortalamasına göre farklılık bulunup, bulunmadığına ilişkin anova testi sonucu tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Genel not ortalamasına göre faktörlerin anova sonuçları

Faktörler	Akademik Başarı									
	1,0-1,99 (n=36)		2,0-2,49 (n=95)		2,5-2,99 (n=56)		3,0-4,0 (n=23)		Anova	
	\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	s	F	Öne.
Kişisel İlgî	2,75	0,98	2,85	1,00	3,42	1,04	3,72	1,41	7,36	,000
Mesleki Statü ve Çevre	3,38	0,65	2,98	0,81	3,17	0,71	3,54	0,79	4,85	,003
Mesleki Tatmin	3,02	0,73	2,97	0,77	3,02	0,82	3,61	1,09	3,95	,009
Mesleki Sosyallik	3,15	0,71	2,79	0,86	2,83	0,89	3,22	0,85	2,78	,042

Faktörlere ilişkin algılarda genel not ortalamasına göre anlamlı bir farklılığın olup, olmadığına dair Anova testi sonucuna göre, “kişisel ilgi”, “mesleki statü ve çevre” ve “mesleki tatmin” faktörlerinde %1’de anlamlı farklılık bulunurken, “mesleki sosyallik” faktörü için ise %5’de anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yapılan Post Hoc Scheffe testi sonucuna göre genel not ortalaması 2,49’un üzerinde olan gruplar genel not ortalaması 2,50’nin altında olan gruplara göre “kişisel ilgi” faktörü ortalamaları daha yüksektir. Genel not ortalaması 1,0-1,99 arasında olan öğrencilerin “mesleki statü ve çevre” faktörüne bakışları genel not ortalaması 2,0-2,49 arasında olan öğrencilere göre daha olumludur. Genel not ortalaması 3,0-4,0 arasında olan öğrencilerin “mesleki statü ve çevre” faktörüne bakışları ise genel not ortalaması 2,0-2,49 ve 2,5-2,99 arasında olan öğrencilere göre daha olumludur. “Mesleki tatmin” faktöründe genel not ortalaması 3,0-4,0 arasında olan öğrencilerin bakışları diğer gruplara göre daha yüksektir.

“Mesleki sosyallik” faktörüne bakışta ise genel not ortalaması 1,0-1,99 ve 3,0-4,0 arasında olan öğrenciler 2,0-2,49 arasında olan öğrencilere göre daha olumludur.

4. SONUÇ

Bu çalışmada Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde İşletme bölümünde okuyan öğrencilerin muhasebecilik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler ve faktörlere ilişkin algılarda gruplar arasında farklılıkların bulunup bulunmadığı incelenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin meslek seçiminde muhasebe alanına yönelmelerinde “kişisel ilgi” ve “mesleki statü ve çevre” faktörlerinin etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak, “mesleki tatmin” ve “mesleki sosyallik” faktörleri için muhasebe mesleğini isteyenler ile istemeyenler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. İşletme bölümü öğrencilerinin çoğunun muhasebe ile üniversitede tanıştıkları düşünüldüğünde muhasebeyi üniversitede sevdirmenin öğrencilerin kariyer tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin kariyer tercihlerinde mesleğin statüsü ve çevre faktöründen etkilendikleri görülmektedir.

Faktörlere ilişkin algıda mezun olunan lise türü değişkenin etkisi incelendiğinde, genel lise mezunu öğrencilerin, “mesleki statü ve çevre” faktörüne ilişkin algıları anadolu lisesi ve meslek lisesi mezunu öğrencilere göre daha olumludur. Ayrıca; genel lise mezunu öğrencilerin, anadolu lisesi mezunu öğrencilere göre muhasebeye karşı daha ilgili oldukları ve muhasebeciliği daha tatmin edici bir meslek olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Sınıf değişkenine göre faktörlere ilişkin algıya bakıldığında ise “kişisel ilgi” faktörü için üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bakışları birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinden daha olumludur. “Mesleki statü ve çevre” faktöründe ise dördüncü sınıf öğrencileri; birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinden daha olumludur. Ayrıca, “mesleki sosyallik” faktörü için üçüncü sınıf öğrencileri ikinci sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha olumludur.

Genel not ortalamasına göre faktörlere ilişkin algıya bakıldığında genel not ortalaması 2,49’un üstünde olan öğrencilerin “kişisel ilgi” faktörüne yönelik algıları 2,50’nin altında olan öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca genel olarak bakıldığında genel not ortalaması 3,0-4,0 arasında olan öğrencilerin “Mesleki statü ve çevre”, “mesleki tatmin” ve “mesleki sosyallik” faktörlerine bakışlarının diğer gruplara göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Muhasebe derslerinin sevdirmesinin öğrencilerin muhasebe alanına yönelmelerindeki etki göz önüne alındığında; muhasebe eğitimi verilen kurumların muhasebe derslerini öğrencilere sevdirmeleri mesleğin geleceği açısından önem taşımaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, yeni faktörlerin eklenmesi ve çalışma grubunun muhasebe eğitimi verilen diğer bölümleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

3565 sayılı kanun maddesi, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3568.pdf>, Erişim Tarihi: 07.08.2017.

Bozkurt, İ., Öksüz, S., & Karakuş, R. (2013). Muhasebe eğitiminin niteliği ve bu eğitimin muhasebecilik mesleği ile ilgili algılara etkisi: Çankırı Meslek Yüksekokulu örneği, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 60-76.

Byrne, M. & Willis, P. (2005). Irish secondary students' perceptions of the work of an accountant and the accounting profession, *Accounting Education*, 14:4, 367-38.

- Cengiz, E., & Yayla, H. E. (2005). Muhasebe mesleğinin tercih edilmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik bir alan çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, c.5, 147-168.
- Çelik, M. & Serinkan C. (2011). Muhasebe dersine yönelik tutumlarda üniversite öğrencilerinin bireysel ve bölümsel farklılıkları, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 13(3), 289-321.
- Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: Meslek Yüksek Okulu-muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 90-106.
- Ekşi, İ., Özçalıcı, M. & Büyükkoyunlu, B. (2011). Meslek algılanmasında etkili olan faktörler: Muhasebecilik örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (52), 67-80.
- Kavak, Ş. (2006). Genel Muhasebe. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Marriott, P. & Marriott, N. (2003). Are we turning them on? A longitudinal study of undergraduate accounting students' attitudes towards accounting as a profession, *Accounting Education*, 12(2) , 113-133.
- McDowall, T., & Jackling, B. (2010). Attitudes towards the accounting: An Australian perspective. *Asian Review of Accounting*, 18(1), 30-49.
- Nelson, I. T. (1991). Accounting attitude scale, available from the author. Irv.nelson@usu.edu
- Özcan, İ., Ünal, F., & Helhel, Y. (2009) Muhasebe programı öğrencilerinin cinsiyet ve öğretim durumunun muhasebe mesleğine yönelik tutumları ile ilişkilendirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (41). 170-181.
- Seamann, G. & Crooker, K. J. (1999). Student perceptions of the profession and its effect on decisions to major in accounting. *Journal Of Accounting Education*, 1(17), 1-22.
- Tepeli, Y., & Kayıhan, B. (2015). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirilmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 138-156.
- www.istatistik.gen.tr (Erişim Tarihi= 8.9.2016)
- Yıldız, G. (2010). Muhasebe mesleğinde meslek etiği ve Kayseri il merkezinde bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (36), 155-178.